

Денчук П.Н.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

КОНЦЕПТУЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОБЛІКУ

У сучасних умовах господарювання система обліку знаходиться в стані розвитку і вдосконалення, постійно регулюється державними органами, суспільством і безпосередньо ринком. Це пояснюється пануванням в економіці кінця ХХ - початку ХХІ століть інформаційно-технологічної парадигми, котра характеризується переходом від технологій ґрунтованих на дешевих джерелах енергії до технологій - на дешевих джерелах інформації.

Регулювання означає підпорядкованість певним правилам, постулатам, принципам. Ці проблеми розглядаються у наукових працях як зарубіжних (Андерсен Х., Ван Бреда М.Ф., Друрі К., Колдуелл Д., Нідлз Б., Метьюс М.Н., Перера М.Х., Хендриксен Е.С., Бакаєв А.С., Безруких П.С., Палій В.Ф., Соколов Я.В., Ткач В.І., Шнейдман Л.З.), так і вітчизняних науковців (Чумаченко М.Г. Пушкар М.С., Сопко В.В., Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф. та ін.).

Сучасні концепції, що характеризують стан, розвиток і вдосконалення обліку можна об'єднати в дві загальносвітові тенденції: уніфікація обліку; диференціація обліку. Ці дві концепції вдосконалення обліку останні 100 років розвивались паралельно:

- уніфікація, стандартизація, гармонізація, трансформація, тобто в напрямку універсалізації обліку з виконанням різноманітних функцій;
- диференціація, що призвела до виникнення декількох видів управлінського обліку.

Гармонізація обліку досягається через функціонування таких інституцій: Комітет по розробці міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; Міжнародна федерація бухгалтерів (міжнародні стандарти обліку, аудиту, етики, освіти, підготовки спеціалістів); Організація Об'єднаних Націй (нормативні документи по бухгалтерському обліку для міжнародних корпорацій); Союз європейських бухгалтерів та ін. Кожна з цих організацій упорядковує облік через систему стандартів, які носять, як правило, рекомендаційний характер. В кінцевому підсумку, стандартизація – обмежений набір альтернативних методів для підтримки гнучкості бухгалтерського обліку [1, с. 565]. Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку до 2000р. ставив завдання гармонізації національних бухгалтерських стандартів, через вироблення якісних рішень облікових завдань, які потім повинні стати основою для уніфікації національних стандартів [2, с. 71].

В даний час широкого поширення в обліку набуває теорія конвергенції – поступового стирання відмінностей між основними світовими системами обліку, що найбільшою мірою відноситься до Міжнародних стандартів

фінансової звітності (МСФЗ) та американської системи ГААР. Світовий і вітчизняний досвід свідчить, що застосування МСФЗ може бути ефективним при їх використанні для обмеженого кола підприємств (в Україні для Публічних акціонерних товариств та підприємств емітентів цінних паперів) і при наявності добре підготовлених фахівців в галузі обліку. Проте, без достатнього часу на підготовку одночасної конвергенції можлива серйозна загроза якості застосування нових стандартів в короткотерміновій перспективі, на відміну від поетапного підходу, в межах якого перетворення облікових систем відбувається поступово [2, с. 74, 76].

Основні напрями диференціації обліку і його вдосконалення пов'язані із забезпеченням інформаційної управлінської складової через розв'язання трьох основних завдань: оперативного управління; тактичного управління; стратегічного управління.

Диференціація – поділ на окремі частини, форми, стадії, привела до появи декількох систем управлінського обліку (стандарт-кост, директ-костінг, таджер-костінг та ін., системам стратегічного, адаптивного, хедж, сітьового обліку), в той час як об'єктами уніфікації обліку є: міжнародна фінансова звітність, міжнародний фінансовий облік, фінансовий сітьовий облік (створюється та вдосконалюється міжнародними і національними компаніями в комп'ютерних мережах).

Концептуальний підхід в напрямку диференціації обліку забезпечує вдосконалення об'єктів обліку з метою створення управлінсько–стратегічних систем, які базуються на використанні переваг сітьової економіки. Об'єктами вдосконалення при цьому виступають: управлінський облік; стратегічний облік (контролінг); ситуаційний облік; адаптивний облік; хедж облік; сітьовий облік управлінського спрямування.

Тенденції до вдосконалення обліку, через наявність двох концептуальних підходів характеризуються усуненням відмінностей при уніфікації обліку та зростанням відмінностей при диференціації обліку, що дозволяє зробити висновок про направленість до зближення та інтеграції на основі єдиної інформаційної складової, що підтверджується такими визначальними аспектами: об'єкти вдосконалення (міжнародний фінансовий облік, звітність, менеджмент); напрями зближення (прозорість обліку і звітності, комерційна таємниця); тенденції вдосконалення (нівелювання відмінностей); тенденції розвитку (стратегічна і фінансова орієнтація); створення єдиної інформації для прийняття оперативних, тактичних і стратегічних рішень; виникнення та розвиток сітьового обліку.

Література

1. Метьюс М.Р., Перера М.Х. Теория бухгалтерского учета: Учебник: Пер. с англ.; Под ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирнова. М.: Аудит, ЮНИТИ, 1999. 663 с.
2. Шнейдман Л.З. От гармонизации к конвергенции национальных стандартов с МСФО. Бухгалтерский учет, 2003. №11. С.71-78.